

Дзяржаўная ўстанова адукацыі “Нарацкая сярэдняя школа №2”

Вусны часопіс

“Пазнаём родны
край.

Возера
Нарач-жамчужына
Беларусі”

Падрыхтавала
настаўнік пачатковых класаў
Ракецкая І.І.

2020 год

Класная гадзіна

Вусны часопіс “Пазнаём родны край. Возера Нарач – жамчужына Беларусі”

Мэты: паглыбіць і замацаваць веды школьнікаў пра родны край;
ствараць умовы для фарміравання экалагічнай культуры і любові да
малой радзімы і прыроды;
прывіваць пашану да роднай мовы;
развіваць дапытлівасць.

Абсталяванне: аркушы з лічбамі, малюнкi пра Нарач, касцюмы да
інсцэніроўкі, канверты з літарамі, з якіх патрэбна скласці назву птушкі,
папяровыя сэрцайкі.

Ход класнай гадзіны

1. Гульня "Прывітанне"

Дзеці становяцца ў круг.

- Ці ведаеце вы, як вітаюцца ў Нікарагуа?
- Плячамі (усе вітаюцца плячамі)
- А як вітаюцца ў Італіі?
- Абдымаюцца (усе абдымаюцца)
- А ці ведаеце вы, як вітаюцца беларусы?
- За руку (усе па кругу вітаюцца)
- Вось мы і павіталіся.

2. Слова настаўніка (Гучыць у запісе песня «Мой родны кут»).

У кожнага чалавека ёсць Радзіма, і кожны любіць яе. Любіць месца,
дзе нарадзіўся і жыве. Любіць родную прыроду, свой народ.

Наша Радзіма-гэта чароўны нарачанскі край. Пра яго мы і павядзём
гутарку на класнай гадзіне.

3. Дзеці чытаюць вершы

Наш край нарачанскі, край сініх азёраў,
Ты сёння красой веснавою цвіцеш,

Як наша Радзіма, ты сонцам азоран,
І чайкай ляціць твая песня ў бязмеж. (М. Танк)

Срэбныя хвалі,
хвалі празрыстыя
песцяць, цалуюць
далоні мае.

Хмаркі плывуць,
глядзяцца ў люстэрка.
Белыя хмаркі
на соннай вадзе. (В. Бялова)

4. Слова настаўніка

Як вы лічыце, чым славіцца наш нарачанскі край? Чаму ён вядомы не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі?(Возера Нарач).

Найбуйнейшае возера краіны, беларускае мора, прыродная жамчужына, адно з сямі цудаў Беларусі- усё гэта пра яе, пра Нарач.

Я прапаную пагартаць **старонкі вуснага часопіса “Пазнаём родны край.Возера Нарач – жамчужына Беларусі”** і больш даведацца пра возера, пра яго непаўторнасць і вырашыць, што трэба рабіць, каб захаваць гэты цуд прыроды.

5. Старонка першая. Нарач у лічбах

(Дзеці трымаюць у руках лічбы, якія расказваюць аб намерах Нарачы)

Плошча складае амаль што 80 квадратных кіламетраў. Гэта самае вялікае возера Беларусі.

Даўжыня — 12,8 км.

Шырыня максімальная — 9,8 км.

Глыбіня максімальная — 25 м (глыбіня сярэдняя — 9 м)

Даўжыня берагавой лініі — 41 км.

Празрыстасць вады каля 7,5 метра. Па празрыстасці займае трэцяе месца сярод беларускіх азёр.

У Нарачы змяшчаецца парадку 71 мільёну метраў кубічных вады.

6. Старонка другая. Паходжанне Нарачы.

(Дзеці выступаюць з наведамленнямі)

Некалькі тысячагоддзяў таму вялікі ляднік ішоў па тэрыторыі Беларусі.

Калі ён пачаў раставаць і адступаць з тэрыторыі Нарачанскага краю, на гэтым месцы ўзнік вялізны вадаём.

Ляднік растаў, вада з яго перастала паступаць, і ад таго вадаёма засталіся ў больш нізкіх месцах водныя прасторы плошчай некалькі дзясяткаў квадратных кіламетраў. Адной з гэтых прастор і была Нарач...

7. Старонка трэцяя. Легенды пра Нарач

(Расказваюць дзеці)

1). Возера Нарач авеяна легендамі.

Адна з іх распавядае пра дачку лесніка прыгажуню Галіну. Жыла яна са сваім бацькам, і быў у яе жаніх Васілёк, майстар на ўсе рукі, які падарыў каханай чароўнае люстэрка.

Аднойчы Галіну ўбачыў пан і, уражаны яе прыгажосцю, выкраў дзяўчыну. Васілёк кінуўся за імі і адбіў нявесту, але на зваротным шляху іх дагнала пагоня. Хлопец адправіў каханую дадому, а сам працягваў змагацца.

Доўга чакала Галіна люблага. Вырашыла запытаць пра лёс хлопца ў люстэрка. Зірнула — і тут жа выпусціла яго. Яна ўбачыла мёртвага Васілька. Разбілася чароўнае люстэрка, а з яго асколкаў разлілося возера — Нарач.

2). Інсцэніроўка легенды пра Нарач

Аўтар. Жыў у адным паселішчы вялікі і злосны цмок .

Цмок. -Я пракапаў патаемны ход у свае падземныя ўладанні. Там у мяне шмат пакояў, лабірынтаў, толькі мне вядомых. Кожны дзень выпаўзаю са свайго сховішча, грэюся на сонцы, слухаю спеў птушак, думаю, як упалаваць якога-небудзь звера на абед ці вячэру.

Чуецца песня.

Цмок . -Хто ж так цудоўна спявае?

Аўтар. Прыгожыя дзяўчына ідзе па сцяжынцы з букетам і невялікай торбачкай у руках. Цмок пераўтвараецца ў высокага і статнага хлопца і перагароджвае дарогу незнаёмцы.

Цмок. —Добры дзень! Адкуль і куды ідзеш, прыгажуня? Мо і мне туды трэба?

Дзяўчына.- Добры дзень! З вёскі Ляшчынкі нясу арэхі сваёй бабулі ў Баравікі, дзе насушылі шмат грыбоў і абяцалі даць на зіму.

Аўтар. Цмок-чарадзеі хапае дзяўчыну і нясе ў сваё падзямелле. Бачыў усё гэта адзін селянін. Ён бяжыць у вёску да бацькоў дзяўчыны і да яе сябра.

Селянін .-Людзі родныя, ратуйце! Паганы цмок схапіў Аленку!

*Аўтар.*Сябар схапіў жалезную булаву, каб уступіць ў бой з цмокам і вызваліць з няволі дзяўчыну.Ды дзе ж так хутка знойдзеш- падзямелле вунь якое вялізнае. А цмок пасадзіў дзяўчыну ў залатую клетку і прымусіў падоўгу спяваць.

Цмок. – Спявай толькі вясёлыя песні. Я маркотных не люблю.

Аўтар. Сябар хадзіў і хадзіў, стаміўся, сеў пад дрэва, прыклаў вуха да зямлі.

Сябар.-Гэта ж спявае мая Аленка.

Аўтар. Сябар усхапіўся і пачаў рукамі капаць у тым месцы, дзе пачуў голас дзяўчыны. Дзень-другі капаў, пакуль не дабраўся да падзямелля. Ён разбіў камнем замок на клетцы і вызваліў дзяўчыну. Цмок заўважыў знікненне дзяўчыны.

Цмок. –Вадой загублю!Не ўцячышце!

Аўтар. Да цмока ў сховішча меўся падземны канал з возера Мясра. Калі цмок разбурыў перагародку, вада магутным патокам стала заліваць наваколле. Але хлопцу і дзяўчыне нішто не пагражала, бо паспелі дабегчы да ўзгорка ля Пасынак. Сёння ўваход у цмокава падзямелле затоплены вадой – існуе невялікае азярцо ля Пасынак, Вокам называецца. Самы вялікі вадаём, які пахаваў уладанне цмока,- гэта сённяшняе Нарач.

8. Старонка чацвёртая. Раслінны свет возера Нарач

Дзеці рыхтуюць малюнкi і кароткія наведарменні пра расліны Нарачы.

Урэчнік, рдзест— шматгадовыя водныя кветкавыя расліны. Асобныя парасткі або часткі раслін свабодна плаваюць у вадзе на паверхні або пад паверхняй вады. Урэчнікам харчуюцца водныя малюскі, насякомыя, рыбы.

Эладэя -расліны з вельмі доўгім галінастым сцяблом, цалкам апушчаныя ў вадзе. У ніжняй частцы сцябла маюцца плаваючыя карані. Лісце дробнае, падоўжанае. Кветкі дробныя, Зараснікі эладэі запаўняюць вадаёмы перашкаджаюць рыбалоўству, за што эладэя атрымала назвы «вадзяная чума» і «вадзяная зараза».Зялёная маса раслін выкарыстоўваецца ў якасці корму.

Водарасці- вадзяныя расліны, у якіх адсутнічае падзел на сцябло, ліст і карань.

Рагаліснік - травяністая водная бескаранёвая шматгадовая расліна. Сцябло тонкае, галінастае, вышыняй да 1,5 м. Лісце шматразова рассечанае на ніцэпадобныя або лінейныя долі. Кветкі дробныя, непрыкметныя. Апыляюцца пад вадой. Плод — арэшак. Рагаліснік з'яўляецца крыніцай корму для рыб і вадаплаўных птушак.

Трыснёг-вадзяная шматгадовая расліна сямейства злакаў з раскідзістай мяцёлкай і каленчатым пустацелым сцяблом.

Чарот-высокая травяністая расліна сямейства асаковых, якая расце ў вадзе возера.

9. Старонка пятая. Жывёльны свет Нарачы

Слова настаўніка.

На возеры можна сустрэць велізарную колькасць відаў вадаплаўных птушак. Нарач, а таксама яе наваколлі, з'яўляецца месцам гняздішча рэдкіх, занесеных у Чырвоную кнігу, птушак. Прапаную вам скласці назвы гэтых птушак .

У дзяцей на партах канверты з літарамі, з якіх патрэбна скласці назву птушкі.

Лебедзь-шыпун, паганка малая, крачка малая, скапа, чайка.

Настаўнік паказвае слайды з фота гэтых птушак.

У возеры Нарач налічваецца 25 відаў рыб. Адгадайце, якія рыбы жывуць у возеры.

Самая вялікая драпежная рыба? (Шчупак)

А гэта самая пашыраная рыба нашых вадаёмаў. Кожны рыбак выхваляўся яе ўловам. Гэта прыгожая рыбка, срабрыстай афарбоўкі, сілкуецца водарас-цямі, лічынкамі насякомых. (Плотка.)

Пад вадой гэта рыба выглядае зусім чорнай. А на беразе яна - залаціста - зялёная і пакрываецца плямамі, лахманамі. За здольнасць ліняць рыба і атрымала назву. (Лін.)

Калі гэта рыба важыць да 1кг, то яна завецца падлешчык. А вялікая завецца -(лешч). У яе, у адрозненне ад іншых рыб, высокае і сціснутае з бакоў цела.

Паласаты франт, матросік, горбач. Так часам завуць рыбу
за яе пярэстую афарбоўку і гарбатую спіну. У рыбы даволі вялікія вочы. Та-м
у і назва яе паходзіць ад слова «вока»- велікавокая рыба. (Акунь.)

Гэта рыба старэйшы брат акуня. Яна таксама драпежнік. Але па сваім
выгля-дзе зусім на акуня не падобна. (Судак.)

Цела гэтай рыбы пакрыта дробнымі лускавінкамі і багатай слізю.
Галава пляскатая, шырокая пашча пакрыта
невялікімі частымі зубамі. На пад-бародку – дзіўны вусік. (Мянтуз.)

Мощная, буйная рыба. Сілкуецца лічынками насякомых, чарвякамі, малюска-м
і. (Сазан)

Самая загадкавая рыба. Складам свайго цела падобна на змяю. (Вугор)

Гэта рыба адкладае ікру восенню. Лічынкі з яе з'яўляюцца толькі вясной. За
такі доўгі перыяд з восені да вясны шмат ікры гіне. Таму яна занесена ў
Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь. (Рапушка, народная назва- сялява).

9. Старонка шостая. Зберагчы непаўторнасць і прыгажосць возера.

Слова настаўніка.

Палістаўшы старонкі нашага часопіса, я ўпэўнена, што вы зразумелі, у якім
цудоўным месцы мы жывём.

Што мы можам зрабіць, каб зберагчы гэту непаўторнасць і прыгажосць?

Складзем сказы аб ахове возера.

Калі мы адпачываем ля возера, мы не павінны пакідаць пасля сябе смецце,

*Каб зберагчы рыбныя багаці Нарачы забаронена лавіць сеткамі,
нельга рыбачыць падчас нерасту.*

*Каб была чыстай вада, забаронена кідаць шклянныя бутэлькі, банкі, пластык у
возера.*

Каб была чыстай вада, забаронена карміць птушак хлебам.

10. Старонка сёмая. Я і возера Нарач

Дзецям прапануецца на папярковым сэрцайку напісаць слова , якое выказвае ўражанне аб возеры Нарач. Затым сэрцайкамі запаўняецца вялікае сэрца на класнай дошцы, дзе напісана : « Я Нарач! »

11. Дзеці чытаюць вершы

Возера Нарач, прасторнае, чыстае!

Ты, як паветра, такое празрыстае:

Ціхай пагодаю свеціцца дно,-

Ты на планеце такое адно.

Дзіўнае дзіва на сушы!

Пэўна, у чыстай вадзе

Адлюстраваліся душы

Добрачычлівых людзей. (В. Жуковіч)

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Дедушко, А. – Птицы озера Нарочь : книжка для детей и родителей / А.Дедушко. – Минск : Ин-т радиологии, 2016.-44 с.

2. Знакомьтесь: Мядельский район. Край таинственный, озёрный... - Минск, УП “РИФТУР”, 2013.- 17 с.

3. <https://posmotrim.by/article/ozero-naroch-legendy.html>

4. http://narochpark.by/wp-content/uploads/2019/02/legendy_narachanskaga_krayu.pdf